

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓

สาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ชน

ประถมศึกษาปีที่ ๔

บทที่ ๒ ออมไว้กำไรชีวิต

เวลา

๘ ชั่วโมง

เรื่อง สำนวนภาษา

เวลา ๑

มาตรฐาน เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้ เป็นสมบัติของชาติ

ท ๔.๑

สาระสำคัญ

การรู้หลักเกณฑ์ทางภาษาเรื่องคำและสำนวน ช่วยทำให้การใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและมี ประสิทธิภาพ และให้อารมณ์ ความรู้สึกเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ในการใช้ภาษาไทยทั้งในการพูดและการเขียน

ตัวชี้วัด มาตรฐาน ท ๔.๑ ข้อ ๖

บอกความหมายของสำนวน

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. นักเรียนบอกความหมายของสำนวนภาษาได้
๒. นักเรียนใช้สำนวนภาษาได้ถูกต้องตามสถานการณ์
๓. นักเรียนทำพจนานุกรมสำนวนไทยได้
๔. นักเรียนทำหนังสือ PoP Up สำนวนไทยได้

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๑. มีความรอบคอบในการทำงาน
๒. ยอมรับในข้อตกลงของกลุ่มได้
๓. มีความภาคภูมิใจในภาษาไทย
๔. ใช้สำนวนภาษาได้ถูกต้องตามสถานการณ์
๕. รู้จักประหยัลดอดออม

สาระการเรียนรู้

๑. สำนวนภาษา
๒. เรื่อง “ ออมไว้กำไรชีวิต ”
๓. พจนานุกรมสำนวนไทย

กระบวนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ ๑ นักเรียนแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มละ ๔ – ๕ คน
แต่ละกลุ่มประกอบไปด้วย
นักเรียนที่มีระดับภูมิปัญญาสูง กลาง และต่ำ ให้แต่ละกลุ่ม
เลือกหัวหน้ากลุ่ม รองหัวหน้ากลุ่ม และเลขานุการกลุ่ม ควร
ใช้กลุ่มเดิมตลอดบทที่ ๒

ขั้นที่ ๒ ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่า นับแต่ชั่วโมงนี้
เป็นต้นไป นักเรียนจะได้ทำ

พจนานุกรมความหมายของสำนวนภาษาเป็นของตนเองทุก
คน ในครั้งแรกจะเป็นสำนวนภาษาจากบทเรียนเรื่อง “ออมไว้
กำไรชีวิต ” จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม ช่วยกันหาสำนวน
ภาษาที่ปรากฏในบทเรียนเรื่องนี้พร้อมทั้งให้นักเรียนฝึกค้นหา
ความหมายจากพจนานุกรม หรือสื่อแหล่งอื่นๆ ให้แต่ละกลุ่ม
หาสำนวนออกมากลุ่มละ ๑๐ สำนวน พร้อมทั้งบอก
ความหมายของสำนวนที่หามาทั้งหมด

ขั้นที่ ๓ ให้แต่ละกลุ่ม ส่งตัวแทนอ่านสำนวนภาษาที่
กลุ่มของตนเองหามาได้

ที่หน้าชั้นเรียน จากนั้นศึกษาใบความรู้เรื่อง “สำนวนไทย”
(ท้ายแผน) และศึกษาจาก

เว็บไซต์ <http://www.trueplookpanya.com/> **ของทรูปลูก
ปัญญา**

ขั้นที่ ๔ ครูแจกกระดาษ A ๔ ให้สมาชิกในกลุ่มทุกคน
คนละ ๑ แผ่น จากนั้น

ให้แต่ละคนพับ ครึ่งแบ่งกระดาษออกเป็น ๖ ส่วนเท่าๆกัน
แล้วออกแบบวาดลวดลายกรอบในกระดาษแต่ละแผ่น เขียน
สำนวนภาษาพร้อมทั้งบอกความหมายคนละ ๖ สำนวน
นำไปติดลงในสมุดวาดเขียนเล่มใหญ่ (ควรใช้สมุดวาดเขียน
ที่มีขนาดเท่ากันทุกคน) ให้แต่ละคนออกแบบทำปกเขียนชื่อ
เลขที่ ชั้นติดทับปกสมุดวาดเขียนอีกครั้ง นำส่งครูตรวจสอบ
และเก็บผลงานนั้นลงใน กล่องเก็บผลงานที่ทำในช่วงที่แล้ว

ขั้นที่ ๕ ครูแจกกระดาษให้นักเรียนทุกคน จากนั้นแต่ละ
คน พับครึ่งกระดาษเพื่อทำหนังสือ PoP Up เขียนสำนวน
ภาษาพร้อมทั้งบอกความหมายและวาดภาพตกแต่งให้สวยงาม
ประกอบสำนวนไทยคนละ ๑ สำนวน

ขั้นที่ ๖ นักเรียนทุกคนทำแบบฝึกหัดชุดที่ ๓.๒ (ท้าย
แผน) ชุด จับคู่สำนวนภาษาและความหมาย และแบบฝึกหัด
ถ้อยคำสำนวนไทยจาก

เว็บไซต์ <http://www.trueplookpanya.com/> **ของทรูปลูก
ปัญญา**เสร็จแล้วครูเฉลย

บนกระดาน นักเรียนแลกเปลี่ยนกันตรวจผลงานครูประกาศ
ผลจำนวนข้อที่แต่ละคนทำได้ถูกต้อง

๖. สื่อ / แหล่งเรียนรู้ / บุคคล

ลำดับที่	รายการสื่อ	กิจกรรมที่ใช้	แหล่งที่ได้มา
๑	บัตรคำศัพท์	นักเรียนเรียนรู้คำศัพท์และบอกความหมาย	ครูจัดเตรียม
๒	แฟ้มสะสมผลงาน	นักเรียนเก็บสะสมผลงาน	ครูจัดทำ
๓	กรรไกร กาว กระดาษ A ๔ ดินสอสี ไม้บรรทัด	นักเรียนทำพจนานุกรมสำนวนภาษาไทย	ครูจัดเตรียม
๔	แบบฝึกหัดชุดที่ ๓	นักเรียนทำใบงานกลุ่ม	ครูจัดทำ
๕	หนังสือ PoP Up	นักเรียนทำงานเดี่ยว	ครูจัดทำ
๖	ใบความรู้เรื่อง “สำนวนไทย”	นักเรียนศึกษาเรื่องสำนวนไทย	ครูจัดทำ
๗	http://www.trueplookpanya.com/	นักเรียนศึกษาจากเว็บไซต์	ครูจัดหา
๘	หนังสือเรียน ชุด ภาษาพาที ชั้น ป.๔	นักเรียนดูภาพและฝึกอ่าน	ครูจัดหา
๙	เฉลยแบบฝึกหัด	ตรวจสอบแบบฝึกหัด	ครูจัดทำ
๑๐	แบบประเมินผลงาน รายกลุ่ม	ประเมินผลงานกลุ่ม	ครูจัดทำ
๑๑	แบบประเมินการ สังเกต พฤติกรรม และแบบ ประเมินผลงาน รายบุคคล	บันทึกการสังเกต พฤติกรรม และบันทึก ผลงานรายบุคคล	ครูจัดทำ

๗. วัดผลประเมินผล

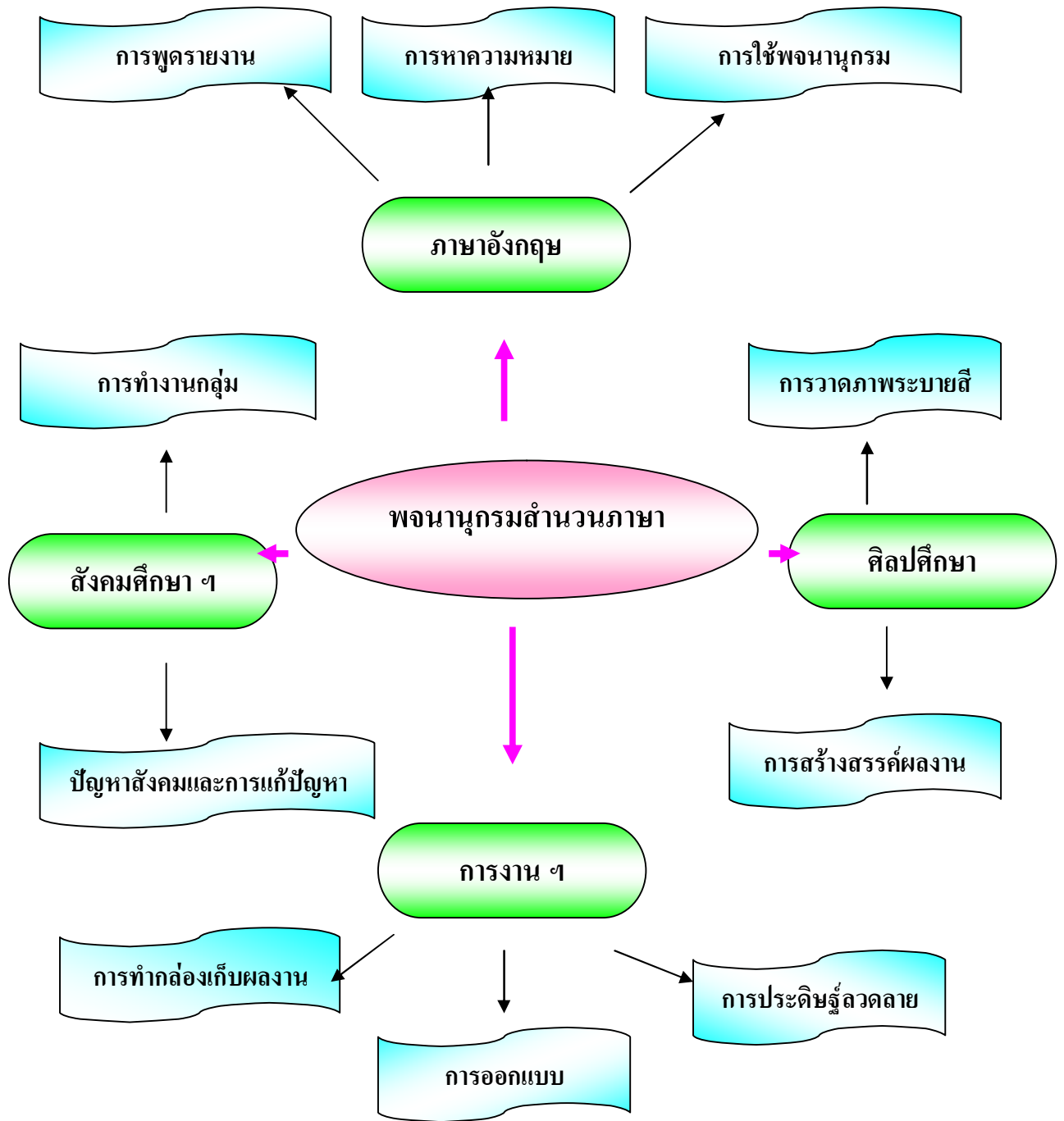
กิจกรรมที่ประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน	วิธีการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน
๑. สังเกตพฤติกรรมด้านคุณลักษณะ	แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลงาน	สังเกตรายบุคคล	๑๖ = ดีมาก ๑๓ - ๑๕ = ดี ๑๐ - ๑๔ = พอใช้ ต่ำกว่า ๑๐ = ปรับปรุง
๒. นักเรียนหาสำนวนภาษาและบอกความหมาย	แบบบันทึกผลงานรายกลุ่ม	ตรวจงานรายกลุ่ม	๕ = ดีมาก ๔ = ดี ๓ = พอใช้ ต่ำกว่า ๓ = ปรับปรุง

๓. นักเรียนรายงานหน้าชั้นเรียน	แบบบันทึกผลงานรายกลุ่ม	ตรวจงานรายกลุ่ม	๘ - ๑๐ = ดีมาก ๖ - ๗ = ดี ๕ = พอใช้ ต่ำกว่า ๕ = ปรับปรุง
๔. นักเรียนทำแบบฝึกหัด	แบบประเมินรายกลุ่ม	สังเกตรายกลุ่ม	๘ - ๑๐ = ดีมาก ๖ - ๗ = ดี ๕ = พอใช้ ต่ำกว่า ๕ = ปรับปรุง
๔. นักเรียนทำพจนานุกรมสำนวนภาษา	แบบประเมินการสังเกตพฤติกรรม และแบบประเมินผลงาน	ตรวจงานรายบุคคล	๘ - ๑๐ = ดีมาก ๖ - ๗ = ดี ๕ = พอใช้ ต่ำกว่า ๕ = ปรับปรุง

๘. การสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

คำชี้แจง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓ สัมพันธ์กับ
 สาระการเรียนรู้อื่น ดังนี้

กิจกรรมเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึกข้อเสนอแนะของผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

บันทึกผลหลังกระบวนการจัดการเรียนรู้

ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (เก่ง ดี มีสุข)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ปัญหา / อุปสรรค

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบความรู้ เรื่องสำนวนไทย

สำนวน คือ ถ้อยคำ หรือ ข้อความที่สืบทอดกันมาช้านาน มีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ในเชิงเปรียบเทียบ สำนวนหมายรวมถึงคำพังเพย สุภาษิต ด้วย

คำพังเพย สุภาษิต

กงเกวียนกำเกวียน เป็นคำพังเพย หมายถึง
ทำกรรมอย่างไรก็ได้รับกรรมอย่างนั้น

กระต่ายตื่นตูม เป็นคำพังเพย หมายถึง คนที่แสดง
อาการตื่นตกใจ

งายโดยไม่ทัน

ไตร่ตรอง

ให้ถ่องแท้

จับปลาสองมือ เป็นคำพังเพย หมายถึง มีใจไม่
แน่นอน หมายถึงจะ

เอาให้ได้ทั้งสอง

อย่าง ซึ่ง

อาจไม่สำเร็จทั้งสอง

อย่าง

สุภาชิต	ธรรมย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม	เป็น
สุภาชิต	ความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ	เป็น
สุภาชิต	ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย	เป็น

จะเห็นได้ว่า คำพังเพย เป็นคำกล่าวเชิงเปรียบเทียบ
แฝงด้วยข้อคิดเตือนใจ ส่วน สุภาชิต เป็นคำกล่าวที่ดิงาม ใ้
ถ้อยคำสั้น ๆ แต่กินความลึกซึ้ง เป็นคำสอนหรือหลักความ
จริง

ประเภทของสำนวนไทย

สำนวนไทยแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ดังนี้

๑. ประเภทคล้องจอง
๒. ประเภทเปรียบเทียบ
๓. ประเภทซ้ำคำ
๔. สำนวนไทยอื่น ๆ

๑. ประเภทคล้องจอง

ประเภทนี้มีการเรียงคำเป็น ๔ คำ ๖ คำ ๘ คำ
และ ๑๐ คำ มีเสียงสัมผัส คล้องจอง ทำให้จำง่ายและ
ไพเราะ

เรียง ๔ คำ มีสัมผัส

- กว้างใหญ่ไพศาล
- ก่อกรรมทำเข็ญ
- เกิดดอกออกผล
- เก็บหอมรอมริบ
- คอขาดบาดตาย

- ครูบาอาจารย์
- ฉกชิงวิ่งราว
- ชำรุดทรุดโทรม

เรียง ๖ คำ มีสัมผัส

- ชิงกีรา ช่างก็แรง
- ชั่วเจ็ดที ดีเจ็ดหน
- นกมีหู หนูมีปีก
- หลังสู้ฟ้า หน้าสู้ดิน
- ขุดด้วยปาก ถากด้วยขา
- ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ
- มือถือสาก ปากถือศีล
- สวยแต่รูป จุบไม่หอม

เรียง ๘ คำ มีสัมผัส

- กินอยู่กับปาก อยากอยู่กับเท้า
- ไก่งามเพราะขน คนงามเพราะ
- คับที่อยู่ได้ คับใจอยู่ยาก
- เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก

เรียง ๑๐ คำ มีสัมผัส

- สี่เท้ายังรู้พลาด นักปราชญ์ยังรู้พลั้ง
- ดูช้างให้ดูหาง ดูนางให้ดูแม่
- น้ำมาปลาकिनมด น้ำลตมดकिनปลา
- มีทองเท่าหนวดกุ้ง นอนสะดุ้งจนเรือนไหว

๒. ประเภทเปรียบเทียบ

ประเภทนี้แต่ละสำนวนมีคำตั้งแต่ ๓ – ๗ คำ
ลักษณะเด่นของสำนวนเป็นการกล่าวถึงสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง

๑) เรียง ๓ คำไม่มีสัมผัส

เกลือจิ้มเกลือ	ก้างขวางคอ	กาลาบพริก	ขมเป็นยา
ไขในหิน	ถ่านไฟเก่า	เด็กอมมือ	แพะรับบาป

๒) เรียง ๔ คำไม่มีสัมผัส

กระดี่ได้น้ำ	แกว่งเท้าหาเสี้ยน	ใจเป็นปลาชิว
ผักชีโรยหน้า	ลิงตกต้นไม้	หวังน้ำบ่อหน้า

๓) เรียง ๖ - ๓ คำไม่มีสัมผัส

กว่าถั่วจะสุก งาก็ไหม	นิ้วไหนร้าย ตัดนิ้วนั้น
ค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำ	ข่มเขาโคจีนให้กินหญ้า
นกน้อยทำรังแต่พอตัว	เขียนด้วยมือ ลบด้วยเท้า

๓. ประเภทซ้ำคำ

ประเภทนี้มีการเรียงคำ ๔ คำ คำที่ ๑ ซ้ำกับคำที่ ๓ เช่น

กินนอกกินใน ข้ามหน้าข้ามตา เข้าค่ายเข้าเข็ม คงเส้นคงวา
กินบ้านกินเมือง ต่อกปากต่อคำ ตัวใครตัวมัน เต็มแรงเต็มกา

แบบฝึกหัด ชุดที่ ๓

คำชี้แจง ให้นักเรียนเติมพยัญชนะลงในช่องว่างหน้า
สำนวนให้ถูกต้อง

.....๑) ขมึ้นกับปูน
ตัว

ก. เพลินจนลืม

.....๒) รื้ออย่างเปิด

ข. คนที่เก่งแต่พูด

.....๓) คว่าน้ำเหลว
เพราะทำงานหนัก

ค. เหน็ดเหนื่อย

.....๔) ตัดหางปล่อยวัด
ประพฤติดี ซื่อสัตย์สุจริต

ง. มีความ

.....๕) ละเลงขนมเบื้องด้วยปาก
แต่ทำอะไรไม่ได้เรื่อง

จ. มีท่าทางดี

.....๖) ว่าวติดลม
เดียว

ฉ. ไม่รู้จักริงส์กอย่าง

.....๗) สายตัวแทบขาด
เกี่ยวข้อง

ช. ตัดขาดไม่

.....๘) มือสะอาด
ต้องการ

ช. ไม่ได้ผลตาม

.....๙) ทำดีทีเหลว
ทำไม่ได้

ฉ. ดีแต่พูดแต่

.....๑๐) หมาเห่าใบตองแห้ง
วิวาทกันเมื่ออยู่ใกล้กัน

ญ. ชอบ

อธิบายความหมายของสำนวนตามความเข้าใจของ

นักเรียน

๑) กินอยู่กับปากอยากอยู่กับ

ท้อง.....

๒) ไก่งามเพราะชนคนงามเพราะ

แต่ง.....

๓) ชิงกีร์ช่าก็

แรง.....

.....

๔) กลับเนื้อกลับ

ตัว.....

.....

๕) ยุให้รำ ตำให้

ร้าว.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

เฉลยแบบฝึกหัด ชุดที่ ๓

๑. ก	๒. ข	๓. ค	๔. ง
๕. จ			
๖. ฉ	๗. ช	๘. ซ	๙. ฅ
๑๐. ฌ			

**แบบประเมินการตรวจผลงานรายกลุ่ม
ประกอบแผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๓
รายการตรวจและให้คะแนน**

๑. การหาสำนวนและความหมาย
๒. การพูดรายงาน
๓. ความสามัคคีในกลุ่ม
๔. การทำใบงานกลุ่ม
๕. การแสดงบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม

ชื่อกลุ่ม	รายการตรวจให้คะแนน					รวม	ผล การ ประเมิน
	๑ ๕	๒ ๕	๓ ๕	๔ ๕	๕ ๕		
						๒๕	

ความหมายระดับคุณภาพ ๒ หมายถึง ดี เกณฑ์ระดับ
คะแนน ๒๐ - ๒๕ = ๒

๑ หมายถึง พอใช้ ๑๕ - ๑๙ = ๑

๐ หมายถึง ปรับปรุง ๐ - ๑๔ =

๐

เกณฑ์การผ่าน ได้คะแนน ๑

ขึ้นไป

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

(.....)

๑										
๓										

ความหมายระดับคุณภาพ ๒ หมายถึง ดี เกณฑ์ระดับคะแนน

๓๐ - ๓๕ = ๒

๑ หมายถึง พอใช้ ๒๐ - ๒๙ = ๑

๐ หมายถึง ปรับปรุง ๐ - ๑๙ = ๐

เกณฑ์การผ่าน ได้

คะแนน ๑ ขึ้นไป

ลงชื่อ

.....ผู้ประเมิน

(

.....)

แผนการ จัดการเรียนรู้

สารการเขียนรู้
ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
บทที่ ๒

ออมไว้กำไรชีวิต

โดย

นางสาวจิระภา สุดใจ
โรงเรียนบ้านปรางค์

